

Barndomsminnen från Rexed

AN 11.2.1959

Om några svenskar är lokalpatrioter, så är det vi västvärmlänningar. Om andra värmlänningar vill tillstå detta vet jag inte. — Då jag med berättigad stolthet läste om den lyckade "bestrålningsoperationen" i Uppsala och i samband därmed såg professor Bror Rexeds porträtt i pressen, bröt en gammal och ofta intensivt känd hemlängtan över mitt sinne, trots att jag levat så många år i det underbara Dalarna. Och med längtan följer gärna barn- och ungdomsminnen.

Mina föräldrar var utbölingar i vår socken. Och min mor hade som barnmorska tjänstebostad i "sockenstugan", numera församlingshem. Men i slutet av 1800-talet köpte min far en liten gård i byn Rexed, efter vilken professor Rexed fått sitt namn.

Åtskilliga år tidigare, det var en varm sommardag, stod jag som liten unge på vår kökssoffa i sockenstugan och såg ut över ån och höjderna västerut. Åskan gick skarpt, men i sockenstugan kände vi oss skyddade av det närliggande kyrktornets åskledare. Och jag tyckte bara att det var vackert att se hur blixterna korsade varandra mot ett blåsvart moln över de högst belägna gårdarna i byn rätt ner, och kort därpå stod nämndemannens, Anders i Rexed, gårdslänga i ljusan låga.

Någon brandkår fanns naturligtvis inte, men alla som kunde rusade till och präktiga, röda böningshuset kunde räddas.

Efteråt inträffade något, som inte hedrar minnet av styrelsen för socknens brandstodsbolag. Den mångkunnige och allmänt aktade nämndemannen måste inför häradsrätten med ed bekräfta, att eldsvådan berodde på åsknedslag, något som hela bygden både sett och hört.

Min far blev så förbittrad över denna taktlöshet, att han sade upp sin försäkring i sockenbolaget och vände sig till ett länsbolag.

Nämndemannen i Rexed var en rundlagd, tystlåten och skicklig jordbrukare. Han byggde snart upp sin gårdslänga och fortsatte som förut med sina offentliga uppdrag. Hans hustru, mor Stina, minns jag ännu från deras medelålder. Hon var mörk i håret, smal och senig, och säkert var det inte minst hennes förtjänst att familjen ansågs välbärgad.

Författarinnan Ellen Yngve har skrivit ner det här barndomsminnet från Gunnarskog i Dala-Demokraten, där gamle AN-vännen Anders Thorell klippt det. Det är med hennes medgivande vi nu publicerar artikeln.

Om makarna hade någon son kan jag inte erinra mig. Och äldsta dottern gifte sig tidigt. Bäst minns jag Agda, professor Rexeds mor.

Hon var glad och vacker med glittrande ögon och en vänligt leende.

Det är märkligt, hur barn ofta kan ha en sådan intuitiv känsla för vilka unga eller äldre människor de kan fatta sympati för. För mig var Agda i Rexed en sådan ung flicka som man drog till. Vi kunde träffas på kalas hos bekanta eller i Stenbergs butik.

Agda blev gift med en ung jordbrukarson, som småningom började affärsverksamhet i Arvika.

Till att börja med bodde de i hennes föräldrahem, och för den 15 maj 1905 står antecknat i min mors tjocka, från 1879 och med blyerts linjerade dagbok: Nr 1070. Agda i Rexed. Gosse. Detta var min mors sista tjänstgöring i Gunnarskog. Gossen, Agdas förstfödde, kan knappast vara professor Rexed. Han måste vara yngre, och troligen kom en liten Bror sedan familjen flyttat till Arvika.

Ingen ättling av Gunnarskogs jordbrukande befolkning torde ha blivit världsberömd. Nu går Bror Rexeds namn genom den medicinska pressen världen över. Och hans mor fick leva så länge, att hon åtminstone såg honom som docent. Det vore nyttigt för alla som på ett eller annat sätt ringaktar bondeklassen, att tänka efter hur många stora personligheter inom olika områden som är en ättling på ganska nära håll till plikttrogna och begåvade jordbrukare.

Och nog hör det till de stora insatserna, om ett läkerteam med sinnrika instruments hjälp kan rädda lidande människor från svåra smärtor och en för tidig död.

Ellen Yngve.